

การสื่อแสดงของเพศหลากหลาย: ขนบสื่อในภาพยนตร์ไทย

"The Gender Variation in Performance: Mass Media Convention in Thai Films"

ภคมินทร์ เศวตพัฒน์โยธิน¹, วันสนันท์ นุชนารถ², พิมพ์นารา บรรจง³

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การสื่อแสดงของเพศหลากหลาย: ขนบสื่อในภาพยนตร์ไทย” โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาจริยธรรมของสื่อมวลชนไทยต่อการผลิตซ้ำภาพแทนกลุ่มเพศหลากหลายในภาพยนตร์ไทย 2. เพื่อศึกษาแนวทางออกและข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อมวลชนต่อการผลิตซ้ำภาพแทนกลุ่มเพศหลากหลายต่อภาพยนตร์ไทย 3. เพื่อศึกษาผลในการผลิตภาพยนตร์ที่สะท้อนภาพกลุ่มเพศหลากหลาย โดยวิเคราะห์ตัวบทร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลวิจัยพบว่า เพศหลากหลายมักถูกนำเสนอให้เป็นตัวตลก มีปมชีวิต ผักไฟเรื่องเพศพูดจาหยาบค้าย สะท้อนถึงสิทธิความเสมอภาค สิทธิมนุษยชน และเสรีภาพในการสื่อแสดงความเป็นตัวตนอื่นใด กระบวนการสื่อความหมายในภาพยนตร์ไทยต้องคำนึงถึงจริยธรรมต่อภาพเพศหลากหลาย ขนบสื่อถือเป็นกรอบปฏิบัติ ส่วนหลักจริยธรรมนักสื่อสารมวลชนควรมีรากฐานอยู่ในจุดเดียวกันโดยผู้ผลิตภาพยนตร์ต้องยึดถือและรับผิดชอบการนำเสนอ ทว่า เสนอเนื้อหาเหมาะสมก็จะเป็นสารเนื้อดีส่งไปยังผู้ชม หากตรงกันข้ามถือว่าสื่อมวลชนได้ทำร้ายสังคม

คำสำคัญ: การสื่อแสดง เพศหลากหลาย ขนบสื่อ

Abstract

“The Gender Variation in Performance: Mass Media Convention in Thai Films” by qualitative research. Objectives 1. To study the ethics of Thai mass media in representation of negative gender in Thai films. 2. To study the ethical issues and recommendations of mass media journalists on representation of gender in Thai film. 3. To study the effect of film production on the negative image of gender. The results of the study revealed that multiple sexes were often proposed as clowns. Reflections on the Rights of Equality Human rights and freedom of publicity The interpretation process in Thai films must take into account gender ethics. The media is considered a practical framework. The ethics of journalists should be based on the same point that film producers must take and responsibility for presentation. The content is appropriate, it is a good substance sent to the audience. If the opposite is considered the media has harmed society.

Keyword: Performance, Gender Variation, Ethics of Media

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² อาจารย์ สาขาวิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

³ อาจารย์ สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บทนำ

ภาพยนตร์ถือเป็นสื่อมวลชนในการสร้างความเป็นจริงไปยังผู้ชมโดยสร้างชุดความหมายให้ผู้ชมเชื่อในโลกความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้นและยังสร้างวัฒนธรรมมวลชนที่แฝงฝังความเชื่ออุดมการณ์ให้คนมีแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตที่คล้ายๆ กันเป็นอันหนึ่งเดียวในเชิงประสบการณ์จนผู้ชมคนดูบริโภคอุดมการณ์อย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว ประการแรก ภาพยนตร์ไทยนำเสนอภาพแทน (Representation) เพศหลากหลาย ซึ่งกลุ่ม LGBTQ มักถูกนำเสนอให้เป็นตัวตลก เป็นตัวปัญหาของสังคม มีปมชีวิตที่เลวร้าย หรือเสมือนเป็นคนผิดปกติทางจิต ประการที่สอง เมื่อส่องมองเชิง “จริยธรรม” เพศหลากหลายในภาพยนตร์ไทยกลับสะท้อนถึงการกดทับและละเมิดสิทธิเสรีภาพความเป็นมนุษย์ที่หลอมสร้างผ่านความบันเทิงด้วยวิธีที่แยบคายอยู่บ่อยครั้ง ประการสุดท้ายคือ ผู้กำกับ ผู้ประพันธ์ภาพยนตร์ไทยไม่ว่าเพศใดมักมุ่งเสนอภาพกลุ่มเพศหลากหลายเป็นคนแปลกแยกจากบรรทัดฐานสังคม

ขนบของสื่อเสมือนเส้นแบ่งเขตที่เป็นปฏิบัติการภายใต้กรอบพื้นฐานจิตสำนึก ความรับผิดชอบคุณธรรม ศีลธรรมจึงจะเป็นจริยธรรมแท้จริง เพราะจริยธรรมเป็นแนวทางจัดสรรชีวิตปัจเจกและกลุ่มวิชาชีพเพื่อความสงบสุขของสังคม โดยภาพยนตร์มีภาษาเฉพาะตัวพิเศษโดยมีการเล่าเรื่องด้วยภาษาภาพ การเลือกภาพและลำดับภาพที่สัมพันธ์กัน ภาษาของการเคลื่อนไหวที่สร้างได้หลายลักษณะทั้งผู้แสดง มุมกล้อง ภาษาเวลา การย้อนเหตุการณ์กลับไปกลับมาที่แสดงถึงความนึกคิดของคนใดคนหนึ่งที่คุณสามารถยอมรับและเข้าใจได้ ภาษาของสีที่สร้างความหมายทางอารมณ์ และอิทธิพลในชักจูงสะกดจิตคนดูหลงเคลิ้มตามอารมณ์ตลอดช่วงเวลา 2 ชั่วโมงที่ฉาย ซึ่งภาพยนตร์ได้ผลิตวัฒนธรรมมวลชนไปยังผู้รับสารจำนวนมาก (Mc Quail, 1983, p. 213) ความเชื่อที่ว่าภาพยนตร์สามารถเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวางดูเป็นจริงเป็นจัง สามารถสร้างผลกระทบทางความรู้สึกและอารมณ์ให้กับผู้ชมได้อย่างมาก และสร้างความบันเทิงโดยสอดแทรกเข้ากับสาระและปรุงแต่งให้เหมือนจริงได้อย่างดี

“ความหลากหลายทางเพศ” จึงเกี่ยวข้องในการทำความเข้าใจอัตลักษณ์และพฤติกรรมรวมถึงการปฏิบัติทางเพศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีการถกเถียงกันมายาวนานในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ความหลากหลายทางเพศเป็นความคิด ต้องการเปิดพื้นที่ในการสื่อแสดงตัวตนหรืออัตลักษณ์ทางเพศตนซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ของสังคม การสื่อแสดงอัตลักษณ์ทางเพศในแบบที่ต่างไปจาก “ผู้ชาย” และ “ผู้หญิง” เป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในหลายวัฒนธรรม ดังที่เคยมีการถกเถียงเชิงแนวคิดทฤษฎีสังคมตะวันตกที่แบ่งออกระหว่างชั่วที่เชื่อในระบบสองเพศที่มีเพียงเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น และปฏิเสธการสื่อแสดงอัตลักษณ์พฤติกรรมทางเพศที่ไม่ตรงกับเพศตามธรรมชาติกับอีกชั่วที่เชื่อว่ามนุษย์สื่อแสดงพฤติกรรมอารมณ์ความรู้สึกและอัตลักษณ์ทางเพศได้หลากหลายโดยไม่จำเป็นต้องผูกติดอยู่กับเพศธรรมชาติหรือเพศสรีระแต่อย่างใด

ผู้ศึกษาเห็นว่า การสร้างสรรค์ภาพยนตร์ไทยยังขาดความตื่นรู้ในเชิงจริยธรรมนับตั้งแต่กระบวนการสร้างเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ ดังที่เราได้เห็นภาพแทนกลุ่มเพศหลากหลายในลักษณะเช่นว่านี้ที่ยังถูกผลิตซ้ำ แพร่กระจาย ถ่ายโอนความเชื่อ อุดมการณ์ เรื่อยมาจนเป็นภาพเหมารวม (Stereotyped) จนก่อตัวเป็นมายาคติ (Myth) ที่รัดรั้งอิสรภาพกลุ่มเพศหลากหลายผ่านการคลุกเคล้าด้วยความบันเทิงจนได้รับความนิยมและยอมรับจาก ผู้ชมคนส่วนใหญ่ที่เชื่อและเข้าใจว่ากลุ่มเพศหลากหลายล้วนมีพฤติกรรม “เป็นจริง” ดังภาพที่ปรากฏ จนเร่งผลิตซ้ำสู่ตลาดกลายเป็นจิตสำนึกผิดที่ว่า “หนังดีคือหนังทำเงิน” ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลไกการผลิตภาพยนตร์ไทยพยายามมองข้ามประเด็นเชิงจริยธรรมในส่วนนี้ไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาจริยธรรมของสื่อมวลชนไทยต่อการผลิตซ้ำภาพแทนกลุ่มเพศหลากหลายในภาพยนตร์ไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางออกและข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อมวลชนต่อการผลิตซ้ำภาพแทนกลุ่มเพศหลากหลาย
3. เพื่อศึกษาผลในการผลิตภาพยนตร์ที่สะท้อนภาพกลุ่มเพศหลากหลาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดแนวทางในการร่างหลักจริยธรรมในเรื่องการนำเสนอภาพกลุ่มเพศที่มีความหลากหลายในภาพยนตร์ไทย
2. ผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยในฐานะสื่อมวลชน ได้พัฒนาทิศทางในการนำเสนอภาพกลุ่มเพศที่มีความหลากหลายในมิติที่ไม่ลดทอนคุณค่าในความเป็นเพศหลากหลายในภาพยนตร์ไทยทุกรูปแบบ
3. ภาพยนตร์ไทยสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ พฤติกรรมการแสดงออก และความสัมพันธ์ระหว่างเพศของกลุ่มเพศที่มีความหลากหลายได้ถูกต้องชัดเจนในภาพยนตร์ไทยทุกรูปแบบ
4. สร้างความเสมอภาคทางเพศ ลดความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น และสิทธิเสรีภาพในฐานะมนุษย์ชนผ่านสื่อภาพยนตร์ไทยอย่างไม่มีนัยใดแฝงเร้นผ่านระบบสัญลักษณ์ หรือชุกซ่อนความหมายเชิงลบโดยนัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความและให้ความหมายเพื่อนำไปสู่ข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้

1. ข้อมูลภาพยนตร์ เนื่องจากมีระยะเวลาที่จำกัด ผู้ศึกษาจึงเลือกวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่ออกฉายตามโรงภาพยนตร์จำนวน 5 เรื่องที่มีเนื้อหาการผลิตภาพแทนกลุ่มเพศที่หลากหลายที่ได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงเวลานั้น โดยภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องที่นำมาศึกษาอยู่ในรูปของวีดีทัศน์หรือจากเว็บไซต์ดูหนังออนไลน์ที่สะดวกในการศึกษาครั้งนี้ อันได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง หอแก้วแตกแหกกะคะ ภาพยนตร์เรื่อง วุ่นรักพักนิ้ว ภาพยนตร์เรื่อง รักเรา...ของใคร ภาพยนตร์เรื่อง พี่ชาย My Hero และภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่เคยอยู่ในกระแสนิยมในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาในการนำมาศึกษาบนฐานคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ครั้งนี้

2. ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์และการสื่อสาร

2.1 นักวิชาชีพด้านภาพยนตร์

กอล์ฟ ธิญญ์วาริน สุขะพิสิษฐ์ ผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้เขียนบทภาพยนตร์ นายกสมาคมผู้กำกับภาพยนตร์แห่งประเทศไทย

ก้องเกียรติ โขมศิริ (โขม) ผู้กำกับภาพยนตร์ เรื่อง สุขสันต์วันกลับบ้าน (Take me Home) ผู้เขียนบทภาพยนตร์ บางระจัน ขุนแผน 7 ประจัญบาน ขุนศึก คนเล่นของ

2.2 นักวิชาการด้านภาพยนตร์ นักวิชาการการสื่อสาร นักวิชาการด้านสตรี เพศสถานะ เพศวิถี

รองศาสตราจารย์ไพบุลย์ คะเซนพวรรค์ อาจารย์สาขาวิชาภาพยนตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรสา ปานขาว รองอธิการบดีฝ่ายสื่อสารองค์กรและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช

อาจารย์ ดร.โกสุม โอมพรนุวัฒน์ อาจารย์ประจำภาควิชา สตรี เพศสถานะ เพศวิถีศึกษา วิทยาลัย สหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภโชคชัย นันทศรี (นักวิชาการและนักวิชาชีพ) Producer รายการ Academy Fantasia, พิธีกรรายการเกย์โซโซตี้ ช่อง 8, รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มรภ. กำแพงเพชร

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวทางทฤษฎีภาพตัวแทน ทฤษฎีการประกอบสร้างความ เป็นจริงทางสังคมร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับเพศหลากหลายภายใต้ฐานคิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมสื่อมวลชนมาเป็น เครื่องมือในการวิเคราะห์ ตีความเพื่อสะท้อนความหมายตรงและที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังเนื้อความจากแหล่งข้อมูล ที่ได้

สรุปผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์เนื้อหาจากแหล่งข้อมูลภาพยนตร์ไทย จำนวน 5 เรื่อง

1.1 ภาพยนตร์เรื่อง “หอแต้วแตกแหกนกะคะ”

1.1.1 บทวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่องนี้ ความหมายกลุ่มเพศหลากหลายกลุ่มนี้ยังจัดอยู่ในกลุ่มเพศ ประเภท “กะเทย” ไปพร้อมกับการให้ความหมาย “กะเทย” นั้นมีคุณลักษณะทางกายภาพเช่นว่านี่ คือ มีการใช้ กิริยาและภาษาที่หยาบคายในการสื่อสาร มีค่าเป็นได้เพียงตัวตลกของสังคม บทบาทในชีวิตมักจะเป็นเรื่องไร้สาระ ซึ่งไม่ทันต่อการถูกมองว่า (Interpellation) เป็นผู้ล่าในเรื่องเพศ เนื้อหาหนังจะเวียนวนและจมจ่อมอยู่กับเรื่อง ความหยาบคาย และการใช้ชีวิตอย่างไร้สาระแม้ภาพยนตร์เรื่องนี้จะมีประโยชน์ที่ช่วยนำพาคนให้หลบหนี (Escape) จากโลกความจริงที่วุ่นวาย ในลักษณะของหนังตลกที่ดูเหมือนไม่มีพิษสงอันใด แต่ในทางตรงกันข้าม การนำเสนอของภาพยนตร์ในฐานะสื่อมวลชนจะเกิดผลกระทบต่อเพศหลากหลายกลุ่มนี้ในชีวิตจริงอยู่ไม่น้อย เมื่อถอดรหัสความหมายจากคำพูด “ซ่อนกลิ่น” ผู้หญิงในเรื่องที่ว่า “มึงออกไปจากที่ของกู” การอ่าน ความหมายผ่านมุมมองเพศสภาพ (Gender Lens) สามารถสะท้อนความหมายที่ซุกซ่อนถึงการเหยียดเพศ หลากหลาย หรือคนที่เห็นพ้องกับเพศหลากหลายไม่ให้มีพื้นที่ยืน เพราะคำว่า “ที่นี่” โดยความหมาย เชิงสัญลักษณ์ (Signified) ทำให้เห็นสังคมที่มีแต่โลกของผู้หญิงและผู้ชายเท่านั้น การสถาปนาอำนาจให้ผู้หญิง แม้จะเป็นผู้หญิงก็ยังมีขอบเขตและยังมีสถานะที่ตีตราทางเพศหญิงตามที่ได้รับกรยอมรับจากชนบและ กฎหมาย “ผู้หญิง” ในบริบทนี้จึงเปี่ยมด้วยพลังอำนาจที่น่าสะพรึงกลัวซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการกดทับและ ปฏิเสธเพศหลากหลายในจอภาพยนตร์อีกนัยหนึ่ง

1.1.2 เชิงจริยธรรมสื่อ สะท้อนให้เห็นว่า ถ้อยคำจากเนื้อหา ภาพ เสียง บทบาทตัวละคร และวิธีการนำเสนออย่างขาดมุมมองที่รอบคอบ หรือไม่ได้มองรอบด้าน

ประการที่ 1 การนำเสนอภาพแทนเพศหลากหลายในลักษณะเป็นส่วนเกินของเพศทางสังคม เป็นเพศที่คอยสร้างความวุ่นวายให้กับเพศกระแสหลักหญิงชาย ดังที่หนังพยายามบอกเราผ่านความหมาย เบื้องหลังจากคำพูดของผู้หญิงในภาพยนตร์เรื่องนี้

ประการที่ 2 การผลิตซ้ำภาพแทนของเพศหลากหลายให้เป็นแค่เพียงตัวตลก ตัวละครมีระบบคิด ที่ไร้สาระ มุ่งฝึกฝนเรื่องเพศซึ่งอาจนำไปสู่ความเชื่อและความเข้าใจต่อคนในสังคมเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางเพศ สภาพของเพศ “กะเทย” และอาจกลายเป็นจิตใต้สำนึกที่ผิด (False Consciousness) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน ในแง่ความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ทางเพศ ทั้งที่ในความจริงกลุ่มเพศหลากหลายอาจไม่ได้มีลักษณะเช่นว่านั้น

1.1.3 ผลกระทบทางสังคมต่อกลุ่มเพศหลากหลาย “กะเทย” นอกจอภาพยนตร์

ประการแรก สื่อภาพยนตร์ทำให้คนในสังคมเชื่อและยอมรับว่าเพศกลุ่มนี้มีพฤติกรรมเฉก เช่นเดียวกับในภาพยนตร์ด้วยการถูกทำให้เป็นอื่น (The Other) ขณะที่เพศหญิงชายตามกฎหมายนั้นมีตัวตน (Self Esteem) แม้จะเป็นไม่ใช่คนแล้วก็ตาม

ประการที่สอง การให้ความหมายต่อกลุ่มเพศหลากหลายเช่นนี้หากมีการผลิตซ้ำอาจนำไปสู่การแฝงฝังอุดมการณ์ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับ “กะเทย” ตามภาพแบบฉบับ (Stereotyped) ทั้ง ๆ ที่มีการนำเสนอภาพของเพศหลากหลายเพียงเสี้ยวส่วน (Fragmentation) ซึ่งความเป็นจริงเพศกลุ่มนี้ยังมีมิติอื่น ๆ แต่ถูกกดทับด้วยกลไกและเหตุผลทางธุรกิจเป็นประการหลัก

ประการที่สาม การตีตราเพศหลากหลาย นอกจากทำให้เพศดังกล่าวถูกจำกัด และลดบทบาทและความเป็นตัวตนสังคมแล้วยังส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและอ้อมต่อโอกาสการใช้ชีวิตเยี่ยงคนธรรมดาอีกด้วย

1.2 ภาพยนตร์เรื่อง “อุ่นรักพักนี้”

1.2.1 บทวิเคราะห์ภาพยนตร์ เรื่องนี้มีการเสนอภาพแทนเพศหลากหลายที่สะท้อนความหมายต่อเพศ “ทอมดี้” ให้กลายเป็นผู้ฝึกฝนในเรื่องเพศ และการใช้ภาษาที่ค่อนข้างที่สื่อเกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศ การผลิตซ้ำภาพแทน “ทอมดี้” ลักษณะเช่นนี้จะถูกทำให้กลายเป็นวัฒนธรรมเพศกลุ่มดังกล่าวได้ ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าสื่อภาพยนตร์ได้ทำหน้าที่จัดตำแหน่งแห่งที่ของเพศกลุ่มนี้ไปพร้อม ๆ กับการให้คำจำกัดความของเพศ “ทอมดี้” ด้วยกระบวนการต่อยอดความหมายระหว่างเรื่องราวดำเนินไปว่าเป็นกลุ่มเพศที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เลยแม้ขณะเรื่องเพศก็ไม่สามารถสนองตอบกันและกันได้ เพศหลากหลายในกลุ่ม “ทอม กับ ดี” ยังคงถูกทำให้ดูเป็นพวกทิวเซ็กส์ ขณะเดียวกันก็ปรากฏคำพูดที่หยาบคายในพื้นที่ผู้หญิง ซึ่งเป็นกดทับและเหยียดพฤติกรรมทางเพศของ “ทอม กับ ดี” ด้วยประโยคที่ว่า “นี่เย็นๆ จะสู้เย็นอุ่นๆ ได้ไง” สะท้อนความหมายให้เข้าใจได้ว่า “ทอม-ดี้” เป็นเพศผู้ที่ขาดพร่องเชิงสรีระวิทยาเมื่อเทียบกับเพศชาย จนดูราวกับว่าการมีเซ็กส์ของเพศกลุ่มนี้ชวนเป็นเรื่องน่าสงวนใจ เพราะไม่สามารถสำเร็จความใคร่ได้โดยสมบูรณ์แบบและจำต้องโยนหาพึ่งพาผู้ชายในที่สุด ปรากฏการณ์ที่ภาพยนตร์นำเสนอได้สร้างการรับรู้ไปยังหญิงชายและที่ไม่ใช่หญิงไม่ใช่ชายให้รับรู้ คุณลักษณะของความเป็น “ทอม-ดี้” เช่นนี้แล้ว ยังเป็นการลากเส้นแบ่งเขตให้กับเพศดังกล่าวไว้อีกด้วย

1.2.2 เชิงจริยธรรมสื่อ ได้สะท้อนให้เห็นถึงการสื่อแสดงลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรม การแสดงออก ความสัมพันธ์ทางเพศ บทบาทและภาษาที่ใช้สื่อสารของเพศหลากหลายกลุ่ม “ทอม-ดี้” นั้น พึงต้องใช้อธิบายการนำเสนองานเพศกลุ่มนี้อย่างยิ่งยวด ดังนี้

ประการที่ 1 ภาพแทน ทอม-ดี้ ถูกสื่อขึ้นไปในคุณลักษณะทางกายภาพของผู้หญิงที่บิดเบี้ยวไปจากหญิงดี การสื่อแสดงของเพศกลุ่มนี้ยังอาจถูกลดทอนคุณค่าในสายตาคนในสังคมไปพร้อม ๆ กับการจัดตำแหน่งแห่งที่ให้กับ “ทอม-ดี้” ว่าผิดไปจากลักษณะของผู้หญิง หรือเป็นหญิงที่มีความขาดพร่องทางกายและจิตใจได้

ประการที่ 2 การสร้างภาพแทน “ทอม-ดี้” ให้เป็นผู้ฝึกฝนเรื่องเพศที่หยาบโหล่น ภาพแทนเช่นนี้ได้ต่อยอดซ้ำชุดความรู้แบบฉบับ (Stereotyped) ของเพศกลุ่มนี้ต่อคนในสังคม ซึ่งภาพยนตร์หาได้ใส่ใจความรู้สึกและจิตใจของกลุ่มเพศ “ทอม-ดี้” ทั้งในแง่เสรีภาพและสิทธิอันพึงมีในฐานะมนุษย์ชนต่อกระบวนการสร้างความหมายที่มีความจริงเพียงส่วนเสี้ยวซึ่งสะท้อนถึงการทำหน้าที่ผิดเพี้ยนของสื่อมวลชนในมิติที่เปราะบางเช่นว่านี้

1.2.3 ผลกระทบทางสังคมต่อกลุ่มเพศหลากหลาย “ทอมและดี” นอกจอภาพยนตร์

ประการแรก คนในสังคมอาจมองว่าเพศกลุ่มนี้เป็นหญิงที่มีภาวะจิตไม่ปกติบ้าง ไร้คุณค่าหมกหมุ่นเรื่องเซ็กส์มีรสนิยมที่ผิดแปลกสุดทายเป็นต้องพึ่งพาความเป็นชาย ความเชื่อที่ชุกช่อนอยู่ในอุดมการณ์ของคนในสังคมทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจวัฒนธรรมทางเพศสภาพกลุ่มนี้ในเชิงลบ ด้วยภาพยนตร์ขาดวิจารณญาณตั้งแต่กระบวนการผลิต “ทอม กับ ดี” จึงถูกทำให้กลายเป็นกลุ่มชายขอบในอีกระดับชั้นหนึ่งของสังคมกลุ่มเพศหลากหลาย”

ประการที่สอง จิตใต้สำนึกที่ผิดของคนในสังคมจากการกระทำของสื่อมวลชนยังอาจทำให้เพศกลุ่มนี้ถูกปฏิเสธการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกจากสถาบันทางสังคมในมิติใดมิติหนึ่งได้ (กำจร หลุยยะพงศ์ และสมสุข หินวิมาน, 2551, หน้า 5) ภาพยนตร์ไทยในฐานะสื่อที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยในมิติที่หลากหลายทั้งความบันเทิง ความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรมและมองว่าภาพยนตร์เป็นเสมือน "ภาพสะท้อนของสังคม"

1.3 ภาพยนตร์เรื่อง “รักเรา...ของใคร”

1.3.1 บทวิเคราะห์ภาพยนตร์ ได้สะท้อนอุดมการณ์ความรักที่จริงจังที่ชุกชอนโดยใช้ประเด็นรักแท้มาสถาปนาเซ็กซ์หรือสร้างเซ็กซ์มาเสริมรัก ทำให้เข้าใจได้ว่ากลุ่ม “หญิงรักหญิง” ช่างเป็นพวกเก๋บกด มีปมในใจจึงมีจุดจบเช่นนั้นเช่นนี้ สิ่งที่ภาพยนตร์เรื่องนี้บอกกับเราก็คือ การจัดตำแหน่งที่ใหม่ให้กับ “หญิงรักหญิง” ในอีกมิติหนึ่งซึ่งไม่ใช่ “ทอมกบตี” แต่เป็นเพศหลากหลายที่เรียกว่า “เลสเบี้ยน” (Lesbian) ซึ่งคุณลักษณะทางกายภาพสะท้อนให้เห็นชัดเจนถึงอัตลักษณ์ของ “เลสเบี้ยน” ที่มีความเป็นหญิงทั้งใจและกาย ความพึงใจในความงามในสรีระความเป็นหญิงต่อกันและกัน ทว่ามองจากภายนอกอาจคาดเดาได้ยาก เรื่องนี้ราวจะสื่อแสดงว่าแม้จะเพศกลุ่มนี้จะฝึกฝนในเรื่องเพศแต่ก็เต็มไปด้วยรักแท้ “เลสเบี้ยน” ยังคงมิติที่น่าสนใจคือเซ็กซ์อีกเช่นกัน ด้วยเนื้อหาที่มีลักษณะที่วนเวียนระหว่าง “รัก กับ เซ็กซ์” ปนเปกันไปจนสิ้นสุดด้วยฉากแต่งงานเพื่อให้เข้าใจว่า “เลสเบี้ยน” พยายามต่อสู้ฟันฝ่ารักแท้โดยพยายามอาศัยอุดมการณ์ความรัก ศาสนา ครูอาจารย์ เป็นบริบทรองรับในการสถาปนาเซ็กซ์ให้กับตัวละครเอกให้เป็นไปอย่างชอบธรรม สะท้อนได้ว่า สื่อยังคงสร้างความเข้าใจแบบเดิม ๆ ตอกย้ำให้กับคนในสังคมมองเพศหลากหลายว่าเป็นเพศที่แสวงหา และมีชีวิตอยู่เพื่อต่อสู้เรื่องเซ็กซ์เท่านั้น ตั้งข้อสังเกตว่าหากสื่อเสนอบทบาทเพศหลากหลายเช่นเดียวกับหนังรักหญิงชายทั่วไปที่ไม่ดำเนินเรื่องด้วยเซ็กซ์จะทำได้หรือไม่ และจะนำเสนออย่างไรในการสร้างสรรค์

1.3.2 เจริญธรรมสื่อ ภาพยนตร์เรื่องนี้มุ่งสื่อถึงระบบคิด ความรู้สึก และความต้องการของกลุ่มเพศหลากหลายที่เรียกว่า “เลสเบี้ยน” ที่ยังคงพยายามให้คนดูผู้ชมจมจ่อมในเรื่องเซ็กซ์ของเพศหลากหลายดังกล่าว ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ประการที่ 1 การนำเสนอภาพแทน “เลสเบี้ยน” ที่ปะปนด้วยระบบคิด ความรู้สึก ความต้องการในเรื่องเพศล้วนชี้ให้เห็นการต่อสู้ในเรื่องเซ็กซ์ผ่านเนื้อหาภาพยนตร์ ขณะเดียวกันการนำเสนอในลักษณะดังกล่าวเป็นภาพลักษณ์ซ้อนของผู้หญิงที่ผิดไปจากขนบ (Convention) และบรรทัดฐานสังคม (Norm) โดยเน้นมิติในเรื่องเซ็กซ์เป็นตัวจำแนกแยกแยะในความเป็นหญิงของ “เลสเบี้ยน” กับ “ผู้หญิง” เพราะหากเป็นผู้หญิงก็พึงจะไม่ฝึกฝนในเรื่องเพศเช่นนี้ ดังที่ พ่อของ “แพท” ดูและต่อว่าที่รับไม่ได้หากแพทมีพฤติกรรมผิดมนุษย์เพศหญิง ทำให้ใครต่างเข้าใจได้ไม่ยากเลยว่ากลุ่มเพศหลากหลายล้วนมีความผิดปกติทางจิตใจและพฤติกรรมเต็มไปด้วยความต้องการทางเพศมากกว่าจะแบ่งแยก (Separate) “เลสเบี้ยน” กับ “ผู้หญิง” ด้วยมิติอื่น

ประการที่ 2 การผลิตซ้ำภาพแทน “เลสเบี้ยน” ที่มีจุดหมายมุ่งเน้นให้เห็นความพยายามและการต่อสู้เพื่อได้มาซึ่งความสัมพันธ์ทางเพศ ล้วนมีอิทธิพลต่อความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางเพศต่อคนในสังคม นอกจากนี้ยังมีความพยายามอธิบายคุณลักษณะ “เลสเบี้ยน” ผ่านลักษณะตัวละครว่ามีอุดมการณ์ซึ่งเหมือนคล้ายผู้หญิงที่ให้ความสำคัญกับความงามใบหน้า ผิวพรรณ และมีเรือนผมยาว แต่งกายเช่นเดียวกับหญิง แต่ทว่ามีจิตใจผิดแผกไปจากหญิงตรงที่ปฏิเสธรักชอบกับชาย ซึ่งล้วนถูกยั่วยวนผ่านสื่อภาพยนตร์

ประการที่ 3 การทำหน้าที่ผิดเพี้ยนของสื่อในภาพยนตร์ที่กฎพิธีกรรมการแต่งงานของ “เลสเบี้ยน” ที่ดูน่าจะเป็นเรื่องน่ายินดีเพราะเป็นลดความเหลื่อมล้ำทางเพศและสร้างความเสมอภาคในสังคม ขณะที่มีการนำเอาสถาบันครู สถาบันศาสนาเข้ามาเป็นส่วนประกอบของพิธีกรรมแต่งงานของ “เลสเบี้ยน” นั้น หากปราศจากเรื่องเซ็กซ์เป็นตัวหล่อเลี้ยงระหว่างที่เรื่องดำเนินไปก็คงเป็นเรื่องปกติที่ควรแก่การนิยามได้ แต่เมื่อเรื่องนี้อาศัยเซ็กซ์ ศาสนา และครูที่เป็นสถาบันทางสังคมมาร่วมเป็นบริบทรองรับความต้องการทางเพศของตัวละคร

“เลสเบี้ยน” ในเรื่องนี้ จึงทำให้ความรักของ “เลสเบี้ยน” ถูกลดทอนคุณค่าไปในที่สุด การนำเสนอของสื่อที่ขาดความระมัดระวังจึงขาดความชอบธรรมในแง่จริยธรรมในส่วนนี้ ซึ่งก็ดูเป็นดาบสองคมจากการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนได้

1.3.3 ผลกระทบกับคนในกลุ่มเพศหลากหลายนอกจอภาพยนตร์ “หญิงรักหญิง” คำนี้เหมือนดังถูกจำกัดความแบบเหมารวมให้กับ “เลสเบี้ยน” เพราะถูกทำให้เป็นเพศที่เก็บกดจากปมในใจในเรื่องรักจากเพศตรงข้ามมาก่อน สุดท้ายจึงต้องมารักกันเอง การสร้างความเข้าใจเช่นว่านี้มีผลต่อความเชื่อ ทศนคติของหญิงชายในสังคม และยังมีผลทำให้กลุ่มเพศหลากหลายกลุ่มนี้ถูกกดทับและลดทอนบทบาทและจำกัดพื้นที่ยืนในสังคมหรืออาจต้องใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกปิดซ่อนเร้น (วิลาสินี พิพิธกุล, 2544, หน้า 28-31) การที่ใช้ภาพแทนความหมายก็เพราะมีความสอดคล้องกับบรรทัดฐานและคุณค่าที่คงอยู่ในวัฒนธรรมนั้น เช่นเดียวกับภาพยนตร์ที่ไม่ใช้กระแจะสะท้อนทุกอย่างที่มีแต่จะเลือกเอาบางอย่างในรูปแบบของ “ตัวแทน” ซึ่งสามารถบอกสิ่งใหม่หรือเป็นการต่อยอดสิ่งเก่า

1.4 เรื่องย่อ ภาพยนตร์เรื่อง พี่ชาย My Hero

1.4.1 บทวิเคราะห์ภาพยนตร์ ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้นำประเด็นความเสียสละกับความเห็นแก่ตัวมาชุกซ่อนอยู่ในการให้ความหมายกลุ่มเพศหลากหลาย ขณะเดียวกันก็มีการถ่ายโอนรสนิยมและอุดมการณ์ทางเพศหลากหลายหลายไปพร้อม ๆ กัน ยังคงใช้เรื่องเซ็กซ์เป็นตัวนำโดยแต่นำสนใจตรงที่ไม่เน้นสื่อด้วยคำพูดหยาบคาย เรื่องนี้ได้สะท้อนความหมายโดยเริ่มจากการให้คำจำกัดความของกลุ่มชายรักชาย คือ “เกย์” (Gay) โดยสื่อให้เห็นอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมเกย์ ความรู้สึกนึกคิดของเกย์ที่เหมือนคนปกติทั่วไปไม่ว่าจะเป็นการแสดงบทบาทความรับผิดชอบในครอบครัวในฐานะพี่ชายที่แสนดี หรือน้องชายที่น่าเอ็นดู สิ่งที่ไม่แตกต่างคือภาพแทนเดิม ๆ เกี่ยวกับเรื่องเซ็กซ์ที่คอยหล่อเลี้ยงระหว่างเรื่องดำเนินไป แต่สิ่งที่แปลกออกไปคือตัวละครเอกซึ่งเป็นชายรักชาย ไม่ได้ต่อสู้เพื่อเซ็กซ์ แต่กลับต่อสู้เพื่อความรักที่พี่ชายมีต่อน้องชาย การสะท้อนความเห็นแก่ประโยชน์ของระบบทุนนิยมผ่านการแสดงความรักตัวกลัวตายที่ไม่มีวันหดหายไป ในสังคมหนังเรื่องนี้ได้พยายามลบล้างจิตใต้สำนึกที่ผิดของผู้ชมคนดูที่คิดว่าเมื่อพี่ชายเป็นเกย์ น้องชายซึ่งอยู่ในสังคมเช่นนั้นโตขึ้นก็เป็นเหมือนกับพี่ชาย แต่เมื่อโตขึ้นกลับมีแฟนเป็นผู้หญิง สะท้อนให้เห็นว่า ความหลากหลายทางเพศในบุคคลเป็นเพียงลักษณะส่วนบุคคลไม่ได้รับการถ่ายโอนทางพันธุกรรมของสิ่งแต่อย่างใด ซึ่งถือว่าเป็นการเสนอภาพแทนเพศหลากหลายในมิติที่ต่างออกไป แต่สุดท้ายก็ยังคงเกาะเกี่ยวเรื่องเซ็กซ์ไปเช่นเคยเพียงแค่เปลี่ยนเหตุผลในการกระทำ

1.4.2 เจริญธรรมสื่อ ภาพยนตร์เรื่องนี้ “เกย์” ในมิติของการต่อสู้ของเกย์ที่เพื่อครอบครัว หากแต่ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่ยึดโยงเข้ากับเรื่องเซ็กซ์เป็นทางออกในการแก้ปัญหาของตัวละครในเรื่อง โดยอธิบายได้ ดังนี้ ประการที่ 1 การนำเสนอภาพแทนเพศหลากหลายของ “เกย์” ผ่านการนำเสนอที่ต้องต่อสู้เพื่อครอบครัว สิ่งที่ภาพยนตร์ยึดเยียดความหมาย “เกย์” ให้กับเราคือ ความคิดของเกย์มักหนีไม่พ้นเรื่องเซ็กซ์ แม้กระทั่งการต่อสู้ของพี่ชายเพื่อเลี้ยงดูปกป้องน้องชาย ภาพยนตร์ก็ทำให้คนหลงเข้าใจว่าเพศเหล่านี้ไม่มีปัญหาพอที่จะคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นใดนอกจากการใช้เซ็กซ์แลกเงิน ทั้งนี้อาจถูกทำให้เชื่อว่าเป็นความนิยมจากจิตไร้สำนึกของเพศกลุ่มดังกล่าว ซึ่งเป็นการขาดวิจารณญาณในเรื่องจริยธรรมสื่อมวลชนที่ดีร้าย้ายันความเป็นไปของเกย์เช่นว่านี้

ประการที่ 2 การผลิตซ้ำนำเสนอภาพแทนของ “เกย์” ยังถูกให้ความหมายว่าเป็นนักร้องในเรื่องเพศมีความต้องการเรื่องเซ็กซ์เช่นเดียวกับเพศหลากหลายกลุ่มอื่น เป็นกลุ่มเพศที่มีภาวะจิตที่มากด้วยราคะในเรื่องเพศเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการต่อยอดความเชื่อ ทศนคติ เกี่ยวกับพฤติกรรมและวัฒนธรรมของเกย์ทั้งหมด

ก็คิดและก็มีกฎปฏิบัติกันในลักษณะเช่นว่านี้

1.4.3 ผลกระทบกับคนในกลุ่มเพศหลากหลายนอกจอภาพยนตร์ คนในสังคมอาจเห็นคุณค่ากลุ่ม “เกย์” ในมิติของการต่อสู้ที่ไม่ใช่เพื่อสถาปนาเซ็กส์ จะทำให้ “เกย์” มีพื้นที่ยืนที่แข็งแกร่ง วิธีการต่อสู้ของ “เอก” ตัวละครในเรื่องนี้ยังคงกำหนดให้ “เกย์” ใช้เซ็กส์แลกกับเงินเพื่อส่งเสียน้องชาย คุณค่าความเป็นพี่ชายของเอก “เกย์” ในแง่มุมนี้จึงมีมากขึ้น แต่นัยหนึ่งก็อาจทำให้ดูกลายเป็นเพศที่ไร้เกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นคนคิดต่อสู้ โดยวิธีการอื่นไม่ได้ซึ่งท้ายที่สุดต้องลงเอยแบบ “โง่ จน เจ็บ”

1.5 ภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย

1.5.1 บทวิเคราะห์ภาพยนตร์ ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอภาพแทน “สาวประเภทสอง” ยกเป็นตัวละครเอกและยังมีอีกหลายระดับบนชั้นในกลุ่มเพศหลากหลายกลุ่มดังกล่าวซึ่งแต่ละคนชั้นก็มีการสื่อแสดงบทบาทที่ต่างกันอย่างออกไป ความหมายเพศหลากหลายกลุ่มนี้ คือถูกจัดอยู่ในกลุ่มเพศประเภท “สาวประเภทสอง” (Transsexual) ร่วมกับเพศ “กะเทย” ที่ไม่มีรูปร่างหน้าตาและเรือนผมยาวที่ลือลือไปกับความงามตามคุณลักษณะเพศหญิง รวมถึงการให้ความหมายระดับบนชั้นตามคุณลักษณะทางกายภาพ ขณะที่ “สาวประเภทสอง” อย่าง “สมหญิง” นั้นมีจิตลือลือตามวัฒนธรรมสตรีกระแสดั้งเดิม มีจิตใจเป็นหญิง รู้รักนวลสงวนตัวเยี่ยงสตรี แต่เนื้อหาก็ยังจมจ่อมอยู่กับเรื่องเซ็กส์ที่คลุกเคล้ากับความหยาบคาย ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังสะท้อนการจัดประเภทและแบ่งชนชั้นเพศกลุ่มนี้ด้วยเกณฑ์ความงาม เช่น หากเป็นสาวประเภทสองถูกนำเสนอให้มีรูปร่างสวยงามเรียบร้อยมีจิตเช่นผู้หญิงจะได้รับการยกย่องและให้คุณค่าอยู่ในระดับบน แต่หากเป็นกะเทยที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ความงามมักจะใช้ถ้อยคำหยาบคาย ก็จะเป็น “กะเทย” ซึ่งมีระดับบนชั้นรองลงมาที่มักจะสื่อแสดงถึงการเป็นผู้ล่าในเรื่องเพศ นอกจากนี้ยังมี “กะเทยสูงวัย” ที่มีภาพลักษณ์ที่มีศกยภาพในการเลี้ยงดูผู้ชายและเป็นที่ยอมรับนำเคารพยำเกรง (Foucault, 1979, p. 255) การหลอมสร้าง (Construction) ไม่ได้มีเพียงการสร้างความหมายที่อาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนขึ้นแต่ยังมีเรื่องของอำนาจที่แฝงไว้ในการสร้างภาพตัวแทน การประกอบสร้างจะแสดงถึงอำนาจของผู้สร้าง (หรืออำนาจในสังคม) ที่ต้องการสื่อสารต่อผู้รับสาร คนส่วนใหญ่ในสังคมอาจไม่สามารถยืนยันได้ว่าเพศที่มีความหลากหลายแท้ที่จริงแล้วเป็นเช่นไร แต่คำตอบส่วนใหญ่ของคน ในสังคม จะบรรยายภาพของกลุ่มเพศที่มีความหลากหลายที่เหมือนกับภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดมา

1.5.2 เชิงจริยธรรมสื่อ ที่เห็นได้ชัดเจนนจากการนำเสนอของสื่อภาพยนตร์ในฐานะสื่อมวลชน ดังนี้ ประการแรก การจำแนกระดับบนชั้นให้กับเพศหลากหลายและการให้คุณค่าแตกต่างกันออกไปตามคุณลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรมการแสดงออก พิจารณาจะเห็นว่า ภาพยนตร์ยังมองข้ามเรื่องของการล่วงสิทธิเสรีภาพและความเป็นตัวตนของผู้อื่น การจำแนกแยกแยะ “กะเทย” โดยนัยยะเช่นนี้ได้ทำให้เห็นการแบ่งแยกในกลุ่มย่อยออกเป็นชั้น ๆ ผลที่ตามมานอกจากยังไม่สามารถสร้างความเสมอของสังคมในวงกว้างแล้วยังก่อให้เกิดความขัดแย้งที่แหลมคมที่รอการปะทะสังสรรค์เชิงอุดมการณ์ระหว่างกลุ่มเพศเดียวกันนี้ ขณะที่กะเทยที่สูงวัยก็ถูกทำให้เข้าใจว่าเป็น “กะเทยเฒ่า” ที่ไร้คุณค่าหากไม่มีเงินทองจะเลี้ยงดูปรนเปรอผู้ชายที่อายุน้อยกว่าได้ และอาจสูญเสียการเคารพนับถือในหมู่เหล่าของกะเทยด้วยกัน การให้ความชอบธรรมในความเป็นมาและความเป็นไปเป็นการตอกย้ำพื้นที่ยืนแห่งเพศตามบรรทัดฐานกับเพศหลากหลายที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ที่แหลมคม

1.5.3 ผลกระทบกับคนในกลุ่มเพศหลากหลายนอกจอภาพยนตร์ ทำให้คนในสังคมเชื่อว่าเพศหลากหลายกลุ่มนี้มีพฤติกรรมตามที่ภาพยนตร์บอกสอนบ่มเพาะ บทบาทของเพศกลุ่มนี้มีชีวิตดูไร้แก่นสารไปวัน ๆ เมื่อขาดผู้ชายขาดเซ็กส์ก็จะมีอาการทรมานทรมาย สะท้อนการให้ความหมายของ “กะเทย” ที่อาจถูกสื่อและคนในสังคมเข้าใจผิดเพี้ยนไปจากความจริงเพราะคิดว่ารู้จักคนกลุ่มนี้จากการที่สื่อนำเสนอ แท้ที่จริงความจริงนี้คือ ความเป็นจริงที่ภาพยนตร์หลอมสร้าง (Construction) ขึ้นนั่นเอง

2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

2.1 การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์นักวิชาการด้านภาพยนตร์และการสื่อสาร

2.1.1 วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ของไพบูลย์ คะเชนพรรค์ พบว่า จริยธรรมของภาพยนตร์ในการเสนอภาพกลุ่มเพศหลากหลายนั้น จะต้องพิจารณาถึงบริบทเรื่องในภาพยนตร์ด้วย หากมีบริบทที่เหมาะสมก็สามารถใช้ภาษาให้เกิดความสอดคล้อง หรือแสดงออกถึงพฤติกรรมตามแบบฉบับที่ตัวละครควรจะเป็นได้ แม้กระทั่งคำพูดที่ดูเหมือนหยาบคาย หรือการเสนอพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็ตามซึ่งหากอยู่บริบทที่ถือว่าไม่ผิดเมื่อวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ต่อไป พบว่า สื่อภาพยนตร์นั้นผลกระทบน้อยกว่าเมื่อเทียบกับละครโทรทัศน์ ในแง่จริยธรรมในภาพยนตร์ไม่ควรต้องควบคุม เพราะจริยธรรมมีเพดานอยู่ที่ความรู้สึกที่ขึ้นอยู่กับการศึกษาในแต่ละบุคคลซึ่งไม่ใช่กฎข้อบังคับ ทางออกเรื่องจริยธรรมควรนำผู้มีความรู้ความเข้าใจทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาร่วมหาทางออกที่เหมาะสม สอดคล้องกับ กุลนารี เสือโรจน์ (2554, หน้า 183-187) หลักจริยธรรมนั้นเป็นเรื่องของการยอมรับเฉพาะบุคคลเป็นเรื่องที่ไม่มีการบีบบังคับให้ยอมรับแต่บุคคลนั้นนำไปปฏิบัติตามเหตุผลของตนเอง จริยธรรมที่ยึดมั่นจะเป็นประการใดนั้นเป็นเรื่องเหตุผลส่วนตัว จริยธรรมของแต่ละคนเป็นเรื่องที่ปรับได้เปลี่ยนได้ แก้ได้ ตามความเหมาะสม “*ไม่ยากให้ต้องใช้คำว่าควบคุม มันดูเป็นกฎหมายเกินไป*”

2.1.2 วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ของศุภโชคชัย นันทศรี พบว่า การตลาดเป็นกลไกสำคัญในการผลิตภาพยนตร์ที่เน้นการสร้างจุดขาย แต่การจัดกระทำกับเพศหลากหลายควรมีขอบเขตที่เหมาะสม เพราะอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มเพศหลากหลายอย่างผิดเพี้ยนต่อทัศนคติของคนในสังคม ซึ่งในประเด็นนี้เพศหลากหลายต้องยืนยันตัวตน มีจุดยืนเป็นแบบที่ตัวเองเป็นสื่อความหมายของเราให้แจ่มชัดกว่าที่เป็นเพื่อลบภาพเหมารวม (Stereotyped) ของคนในสังคม มุมมองเกี่ยวกับจริยธรรมในการผลิตภาพยนตร์ ควรหาจุดร่วมที่ตรงกันระหว่างผู้ผลิตกับเพศหลากหลาย ที่สำคัญภาพยนตร์ในฐานะสื่อมวลชนควรตื่นตระหนกในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านนี้ ซึ่งปัจจุบันในวงการภาพยนตร์มีผู้จบไม่ตรงสาย ซึ่งอาจมีความเชื่อผิด ๆ ว่าการผลิตภาพยนตร์ที่ดีคือการสร้างผลกำไรสูงสุด และปฏิเสธที่จะรับรู้และเข้าใจบริบทความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวการปฏิรูปในเรื่องจริยธรรมของผู้ผลิตภาพยนตร์จึงต้องมีการสนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นจริยธรรมควบคู่ไปกับศาสตร์ภาพยนตร์อย่างเข้มงวดจริงจัง และต้องมีใบประกอบวิชาชีพ “*ก็รู้ทั้งรู้ว่าเค้าเล่นผิดเรื่องให้แบบผิดๆ เขาก็ไม่เชื่อเราหรอก*”

2.1.3 วิเคราะห์บทสัมภาษณ์อรสา ปานขาว พบว่า จริยธรรมนั้นต้องมองค่านิยมทางสังคมเป็นประการสำคัญ ได้แก่

1. การประเมินค่านิยมส่วนรวม เนื่องจากบางสังคมอาจเห็นว่าไม่ผิดจริยธรรมกับการประเมินค่านิยมส่วนตัวซึ่งอาจเป็นเรื่องที่แย้งย้อนในจิตใจ

2. คนในสังคมมีวัฒนธรรมย่อย (Sub Culture) ที่หลากหลายซึ่งคนต่างกลุ่มก็มีมุมมองเกี่ยวกับหลักจริยธรรมแตกต่างกัน

3. ช่วงอายุสะท้อนมุมมองในหลักจริยธรรมต่างกัน เช่น วัยรุ่นมองเรื่องจริยธรรมต่างจากผู้ใหญ่ เด็กดูแล้วไม่รู้สึกขัดแย้ง

บทบาทสื่อมวลชนในฐานะภาพยนตร์ คือต้องสร้างการตื่นรู้ให้คนในสังคม ขณะที่มุมมองเพศหลากหลายมองเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต่อความรู้สึก ทั้งนี้จริยธรรมเป็นเรื่องภายในตัวตน ที่ขึ้นอยู่กับมุมมองของใครในการตัดสิน “*LIFE TO KNOW LIFE TO PRIVACY*” (Mc Quail, 2005, p. 239) หลักจริยธรรมที่ปราศจากกฎเกณฑ์ ระบบนี้จะปฏิเสธจริยธรรมภายใต้กฎเกณฑ์อันเคร่งครัด ปฏิเสธมาตรการใดๆ ตัดสินใจในทุกสิ่งทุกอย่างด้วยสามัญสำนึกและสัญชาตญาณของตนเอง สื่อมวลชนมีแนวทางการป้องกันในระดับพื้นฐานเกี่ยวกับจริยธรรม ซึ่งไม่ควรกังวลว่ามันผิดจริยธรรมเพียงใด เพราะหากผิดอย่างโจ่งแจ้ง กฎหมาย

สื่อมวลชนก็จะทำหน้าที่โดยอัตโนมัติ จริยธรรมสื่อภาพยนตร์เกี่ยวกับเพศหลากหลายต้องดูที่ประโยชน์ และความสนใจของมวลชน การนำเสนอไม่ควรพาดพิงผู้อื่น ต้องนำเสนออย่างเป็นกลางไม่เอียงหรือเลือกเฉพาะส่วนมานำเสนอ เนื่องจากภาพยนตร์มีอำนาจในการโน้มน้าวใจคนดูผู้ชมในการเข้าถึงความรู้สึกและอารมณ์ได้สูง ที่สำคัญสื่อภาพยนตร์ต้องพิจารณาว่าจะสอนอย่างไร กับใคร และให้ผลอย่างไร ในคนในสังคมรับรู้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

2.1.4 วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ของโกสุม โอมพรนุวัฒน์ ในภาพรวมของเพศหลากหลายได้ถูกนำเสนอให้เป็นผู้ล่าในเรื่องเพศ เป็นตัวตลก ภาพยนตร์ในปัจจุบันเริ่มมีความพยายามเสนอบทบาทของเพศกลุ่มนี้ให้มีความแตกต่างจากที่ผ่านมาแต่ภาพยนตร์ยังคงต้องผลิตภาพยนตร์ตามกระแสความต้องการของตลาด ทำให้การให้น้ำหนักในเรื่องจริยธรรมอาจยังไม่ชัดเจนทั้งนี้ หากจะพัฒนาจริยธรรมของภาพยนตร์ต้องสร้างจิตใต้สำนึกให้นับตั้งแต่เริ่มศึกษาในศาสตร์ดังกล่าว ขณะเดียวกันปัจจุบันเพศหลากหลายก็ต้องมีความชัดเจนทั้งในแง่ระบบคิด และวัฒนธรรมทางเพศสภาพตน ซึ่งช่วยสร้างพื้นที่ยืนที่แข็งแกร่งให้รอดพ้นจากความรู้สึกถูกละเมิดความเป็นตัวตน

2.2 การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์นักวิชาชีพด้านภาพยนตร์

2.2.1 วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ของธัญญ์วาริน สุขะพิสิษฐ์ ในมุมมองของนักวิชาชีพภาพยนตร์ได้ชี้ให้เห็นว่าภาพยนตร์นั้นต้องทำหน้าที่สะท้อนความคิดของคนในสังคมอย่างที่ไม่สามารถปฏิเสธความจริงได้ ภาพยนตร์สร้างขึ้นโดยลึกลับจากทัศนคติของคนในสังคมในฐานะสื่อมวลชน ภาพยนตร์ทำหน้าที่สื่อสารให้คนในสังคมเข้าใจ ปัจจุบันคนในสังคมสามารถนำเสนอตัวตนได้หลากหลายช่องทาง ทำให้คนในสังคมไม่ได้ถูกยึดเยียดได้แก่เช่นแต่ก่อน และบทบาทของภาพยนตร์ในการนำเสนอก็มีความหลากหลายเช่นภาพยนตร์ตลกก็เป็นหนึ่งในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งไม่มีพลังมากพอจะชี้นำคนในสังคม ในมุมมองเชิงจริยธรรม ก็ต้องพิจารณาการอยู่รอดทางธุรกิจไปพร้อมกัน “...ไม่ควรกังวล เพราะว่ามันไม่เหมือนแบบเดิมแล้ว... ทุกวันนี้เค้าก็มีความพยายามนำเสนอตัวตนที่หลากหลายมากขึ้น...”

2.2.2 วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ของก้องเกียรติ โขมศิริ พบว่า จริยธรรมภาพยนตร์ในการเสนอภาพเพศหลากหลายนั้นควรพิจารณา 2 ประการคือ ประการแรก การผลิตภาพยนตร์เพื่อมุ่งสร้างผลกำไรสูงสุด ประการสอง การผลิตภาพยนตร์เพื่อสะท้อนความจริงบางประการทางสังคม เหตุผลในการสร้างตัวละครในลักษณะดังกล่าวเพื่อการเสียดสีสังคม หรือตอบสนองเชิงอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ความต้องการของคนดูผู้ชมมีส่วนสำคัญต่อการผลิตเนื้อหาหรือสร้างตัวละคร หรือสร้างตัวละครเพราะต้องการให้คนดูได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งทางศิลปะการแสดงถือว่าละครสะท้อนสังคมจะชีวิต หรือต้องการให้ผู้ชมได้หลบหนีตนออกไปจากโลกแห่งความจริงที่สับสนวุ่นวาย ซึ่งต้องพิจารณาที่ผลงานว่าสร้างปัญหาหรือไม่อย่างไร ขณะที่ในเชิงจริยธรรมนั้นเป็นเรื่องอ่อนไหวขึ้นอยู่กับมุมมอง หากมองเป็นการช่วยให้เกิดการหลบหนีจากโลกความจริงหรือให้แง่คิดที่ก่อให้เกิดปัญญา หากผู้ผลิตให้ความสำคัญกับการผลิตในรูปแบบเดียวกันนำเสนอเพียงเพื่อผลการตลาดเกินไปคงไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาในวิชาชีพภาพยนตร์ แต่ขณะเดียวกันหากมีผู้บริโภคต่อเนื่องก็ยากต่อการจะปฏิรูปสื่อภาพยนตร์ สอดคล้องกับ ปัทมวดี จารูร และ อุบลรัตน์ ศิริยุคศักดิ์ (2550, หน้า 249) ภาพยนตร์ถูกมองว่าเป็นพาณิชย์ศิลป์ (Commercial Art) ที่เป็นการรวมศิลปะและการค้าเข้าด้วยกัน มีเรื่องกำไร-ขาดทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง จุดนี้เองที่ทำให้สถานภาพของภาพยนตร์เริ่มแตกต่างกันไป ภาพยนตร์จึงเป็นศิลปะที่ตอบสนองความต้องการนายทุนและผู้บริโภคที่เป็นผู้ชมคนดู

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จริยธรรม ในการนำเสนอภาพยนตร์ไทยเกี่ยวกับเพศสภาพและเพศวิถีจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ เพราะความไม่รู้อาจสร้างอคติและความเกลียดชังทางเพศ สื่อมวลชนต้องเรียนรู้และสร้างความเข้าใจคนเพศหลากหลาย ซึ่งพบว่า การนำเสนอเนื้อหาและวิธีการเล่าเรื่องที่ขาดความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อกลุ่ม LGBTIQ ทั้งที่ไม่ตั้งใจนำเสนอให้อยู่ในสถานะกลุ่มคนผิดแปลกแยกจากผู้คนทั่วไป อย่างไรก็ตาม ภาพยนตร์ได้คัดเลือกและขับเน้นเพียงบางมิติของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศแพร่กระจายจนเป็นที่รับรู้โดยทั่วกันโดยเฉพาะมิติเรื่องเพศ ปราบปรามการกระทำเหล่านี้ถือเป็นการลดทอนความซับซ้อนทางอัตลักษณ์และสร้างความเข้าใจผิด ดูถูกศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างยิ่งยวด ย้อนแย้งต่อหลักจริยธรรมในงานวารสารศาสตร์ที่ควรยึดโยงอยู่บนพื้นฐานหลักความจริง อันเป็นสัจจะ (Objectivity) ซึ่งหมายถึงการนำเสนอเนื้อหาอันเป็นข้อเท็จจริง โดยต้องไม่พยายามสอดแทรกความเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวลงไปไม่ว่าจะแสบกหรือลบก็ตาม ซึ่งต้องไม่ทำตัวเข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและปราศจากข้อขัดแย้งทางผลประโยชน์ การให้โอกาสหรือปฏิเสธ การละเว้นจากความลำเอียงผู้ใกล้ชิด และความเคียดแค้นพยาบาท ทำให้กลุ่ม LGBTIQ จำนวนไม่น้อยขาดพื้นที่ยืนและการถูกละเลยจากสื่อที่เน้นย้ำเพียงการนำเสนอเพียงไม่กี่ลักษณะจนเป็นแบบฉบับ (Stereotype)

การนำเสนอภาพแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (Representation of LGBTIQ) พบว่า สื่อบางส่วนนำเสนอข่าวแบบตีตราและสร้างภาพแทนผ่านการใช้ภาษาและการให้สมญานามที่ตีตราเป็นการคุกคามและลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภาพยนตร์ที่ผลิตซ้ำความเชื่อเดิมๆ ทั้งที่ไม่เคยมีคำยืนยันทางวิทยาศาสตร์ ดังเช่นคนรักเพศเดียวกันเป็นพวกอารมณ์รุนแรงผิดปกติหรือมีสาเหตุมาจากการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ภาพยนตร์เหล่านี้อาจมีอิทธิพลที่สร้างความสับสนต่อการยอมรับตัวเองของเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือทำให้เกิดการปฏิเสธภายในครอบครัวและสังคมเพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้การที่สื่อผลิตซ้ำเสนอซ้ำ ก็ทำให้เกิดภาพฝังหัวที่ผิดเพี้ยนต่อกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น เป็นสาวประเภทสองต้องกรีดกรีด เป็นตัวตลกขบขัน หรือทอมดี้ เลสเบี้ยนต้องเกลียดผู้ชาย หรือเกย์ที่มักตกเป็นผู้ล่าในเรื่องเพศ ซึ่งทำให้เกิดมูมมอง ความเชื่อที่ผิด ๆ ต่อจิตใต้สำนึกของคนทั่วไป (False Consciousness) และต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ดังที่จริยธรรมของสื่อสาธารณะมาตรา 42 วรรค 3 การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

การสร้างกรอบจินตนาการ (Construction) เกี่ยวกับเพศหลากหลายที่กำลังเดินมาถึงจุดที่ต้องเผยให้เห็นในสังคมชัดเจนมากขึ้น และทำให้กลุ่มคนรักเพศเดียวกันเริ่มมีตัวตนฐานะมนุษย์ตามสิทธิมากขึ้น ความเป็นชายขอบถือเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม และต้องการสื่อแสดงอัตลักษณ์ออกมาในพื้นที่ต่างๆ ให้ประจักษ์แจ้ง เพื่อเรียกสิทธิและความเสมอภาคเทียบเท่าเพศวิถีในสังคมที่ได้รับสิทธิโดยชอบธรรม ซึ่งกลุ่มเพศหลากหลาย (LGBTIQ) ยังรู้สึกถึงการถูกสังคมนองในแง่ลบ ทั้งนี้ ปราบปรามภาพแทน (Representation) กลุ่มเพศดังกล่าวที่สื่อแสดงผ่านภาพยนตร์ ฯลฯ ในเชิงลบ เช่น เป็นตัวตลกบ๊อบ หรือแสดงอารมณ์รุนแรง โหดเหี้ยม ฯลฯ ทั้งที่ในความจริงเพศเหล่านี้มีผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นคนดีที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคมอยู่มากมาย ตั้งข้อสังเกตได้ว่า ภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ จำนวนไม่น้อยที่ตัวละครเป็นผู้นิยมรักร่วมเพศชุกช่อนในเนื้อหาและวิธีการเล่าเรื่องโดยมีการสื่อแสดงความต้องการของกลุ่มนี้เพียงเสี้ยวส่วน (Fragmentation) ดังที่หมวด 2 จริยธรรมของวิทยุและโทรทัศน์ (5) การนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์และโศกนาฏกรรมแก่ผู้ที่ตกเป็นข่าว และ (6) การนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักถึงประโยชน์แห่งสาธารณะ ในแง่มุมนี้สิ่งที่ปรากฏบนจอภาพจึงถูกทำให้เป็นภาพความเป็นจริงในสังคมของผู้ที่มีความเบี่ยงเบนออกจากเพศวิถีตามที่สังคมคาดหวังอันเป็นผลจากทัศนคติ ความเชื่อ มูมมองที่แตกต่างกันจนทำให้เรื่องราว วิถีชีวิตของกลุ่มคนบาง

กลุ่มในสังคมถูกถ่ายโอนจากการหลอมสร้าง (Construction) ความเป็นจริงที่บิดเบือนจนก่อเป็นมายาคติให้กับคนในสังคมในการสื่อแสดงอัตลักษณ์ วิถีชีวิตของเพศหลากหลายผ่านภาพยนตร์ตลอดที่ผ่านมา

จากการศึกษายังพบว่า การนำเสนอกลุ่มเพศหลากหลายมักใช้คำพูดหยาบคาย และแสดงออกถึงการเป็นผู้นำในเรื่องเพศ ดังภาพยนตร์เรื่อง หอแก้วแตกแหวกนกะคะ และในเรื่อง วุ่นรักพักนี้ว ตลอดระหว่างที่เรื่องดำเนินไป ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงความนิยมใช้ความรุนแรงของกลุ่มเพศหลากหลายซึ่งบิดเบี้ยวเกินไปจากความจริง สอดคล้องกับ (Berger & Lunkman, 1966, อ้างถึงใน จีรวรา อุษฎฎากุล, 2536, หน้า 298) “มนุษย์ไม่สามารถรับรู้ “ความจริง” ของโลกภายนอกตัวเขาได้โดยตรง แต่ต้องกระทำผ่าน “ตัวกลาง” คือประสาทสัมผัส และกระบวนการรับรู้ทางจิตของมนุษย์ซึ่งถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการทำงานทางสังคมก่อน” ทำให้เห็นว่าการรับรู้และเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ ในโลก หรือ “ความจริง” ในวิถีชีวิต ตัวตนของกลุ่มเพศหลากหลายเป็นเรื่องที่สัมพันธ์ต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะจากกลุ่มคนที่ถูกคาดหวัง เช่นนี้ การสื่อแสดงของเพศหลากหลาย: ขนบสื่อในภาพยนตร์ไทย ดังนั้น ผลการศึกษาสามารถช่วยส่งเสริมให้การสื่อแสดงในภาพยนตร์ไทยที่เกิดจากการประกอบสร้างความจริงตั้งอยู่บนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรมจะช่วยสะท้อนภาพของเพศที่หลากหลายได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ สมสุข หินวิมาน (2548, หน้า 132-135) ภาพยนตร์ได้สร้างภาพของเพศที่มีความหลากหลายเข้าไปในจิตใจของคนในสังคมโดยที่เราเองก็ไม่รู้ตัว อีกทั้งถ้าถามอีกว่าเพศที่มีความหลากหลายฝึกฝนในเรื่องเพศหรือไม่ คำตอบส่วนใหญ่จะบอกว่าน่าจะเป็นอย่างนั้นเพราะภาพที่ภาพยนตร์ไทยนำเสนอเพศที่มีความหลากหลายเป็นแบบเหมารวม ที่เป็นเพศแสวงหาแต่เรื่องเพศ ปากร้าย ซึ่งภาพเหล่านั้นล้วนเกิดจากการสร้างของผู้ผลิตภาพยนตร์ที่ถือว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจในสังคมทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ในการศึกษาเรื่อง “การสื่อแสดงของเพศหลากหลาย: ขนบสื่อในภาพยนตร์ไทย” พบว่า การนำเสนอเรื่องราวชีวิตของกลุ่มเพศหลากหลายในสื่อภาพยนตร์ไทยทั้ง 5 เรื่อง โดยส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตดำเนินเรื่องไม่แตกต่างกัน คือมีทั้งอารมณ์รัก โลภ โกรธ หลง ที่เด่นชัดก็คือ ชีวิตรักของเพศหลากหลายส่วนใหญ่มักถูกนำเสนอให้ตัวละครมีจุดจบของชีวิตที่ไม่สมหวัง ดังเช่นภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย ที่สมหญิงตัวละครเอกของเรื่องที่เป็นสาวประเภทสองถูกชายคนรักปันใจให้กับหญิงสาวที่เป็นน้องสาวของเธอ จนสมหญิงใช้ปืนยิงตัวตายในที่สุด หรือหากตัวละครที่สมหวังในรักแท้ท้ายที่สุดก็ต้องพาตัวเองหลบหนี (Escape) ไปจากสังคม ดังเช่นภาพยนตร์เรื่อง รักเรา...ของใคร ที่เป็นเรื่องราวของหญิงรักหญิงสองสาวสวยที่ปลงใจไปใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันในที่ซึ่งห่างไกลจากสังคม ทั้งนี้ ข้อสังเกตที่ค้นพบ เรื่องราวชีวิตเพศหลากหลายในภาพยนตร์ไทยมักจะอาศัยเรื่องเชกส์เป็นตัวอย่างเปรียบเทียบระหว่างที่เรื่องดำเนินไป ท้ายที่สุดตัวละครจะต้องมีชีวิตอย่างโดดเดี่ยวไม่สมหวังในรัก โดยอาจมีสาเหตุจากเสียสละให้กับความรักที่ต้องพบกับความหายนะหรือความตายที่ทำให้ต้องพรากจากกัน ดังเช่น ภาพยนตร์เรื่อง พี่ชาย My Hero และเรื่อง เพลงสุดท้าย ภาพแทนเพศหลากหลายในสื่อภาพยนตร์ไทยส่วนใหญ่ยังสื่อแสดงอัตลักษณ์ทางเพศทั้งในระดับปัจเจกและสังคมค่อนข้างชัดเจน ดังเช่น การนำเสนอภาพกะเทยมักมีอุดมการณ์ทางเพศ คือความต้องการการแต่งกายเช่นเดียวกับหญิง ไว้ผมยาว ทำหน้าอกสะโพกและแปลงเพศให้เหมือนผู้ชาย ฝึกฝนและมีพฤติกรรมที่สะท้อนการเป็นผู้นำในเรื่องเพศ ขณะที่ภาพแทนของกลุ่มเกย์ที่ปรากฏในภาพยนตร์นั้น พบว่า มีลักษณะเป็นชายรักชาย มักไม่แสดงตัวในสังคมปกปิดความเป็นเกย์ โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ เกย์คิง เกย์ควีนและโบท แต่ในภาพยนตร์ไทยกลับสื่อแสดงมักพบบ่อยครั้งคือ เกย์คิงกับเกย์ควีนเท่านั้น ดังเช่นภาพยนตร์เรื่อง พี่ชาย (My Hero) ซึ่ง ฮอลล์ Hall (1997, อ้างถึงใน นิรินทร์ เกตราไชยอนันต์, 2550, หน้า 121) ภาษาและสื่อการสร้างภาพตัวแทนในสื่อต่าง ๆ ก็คือ ความสามารถของตัวละครในการวาดภาพลักษณะหน้าตาของโลกและนำเสนอออกมาให้เห็น ทั้งนี้การเสนอภาพตัวแทนจึงไม่เหมือนกับการสะท้อนภาพ

ขณะที่ทัศนะของ **นักวิชาการ ไพบูลย์ คะเซนพรรค** ทางออกเรื่องจริยธรรมควรนำผู้มีความรู้ความเข้าใจทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาร่วมหาทางออกที่เหมาะสม การเสนอภาพกลุ่มเพศหลากหลายนั้นต้องพิจารณาถึงบริบทเรื่องในภาพยนตร์ด้วย หากมีบริบทที่เหมาะสมก็สามารถใช้ภาษาให้เกิดความสอดคล้อง หรือแสดงออกถึงพฤติกรรมตามแบบฉบับที่ตัวละครควรจะเป็นได้ แม้กระทั่งคำพูดที่ดูเหมือนหยาบคาย หรือการเสนอพฤติกรรมที่ดูไม่เหมาะสมก็ตามซึ่งหากอยู่บริบทก็ถือว่าไม่ผิด ขณะที่ **ศุภโชคชัย นันทศรี** มองว่าการตลาดยังเป็นกลไกสำคัญในการผลิตภาพยนตร์ที่เน้นการสร้างจุดขาย ขณะเดียวกันการจัดกระทำกับเพศหลากหลายควรมีขอบเขตที่เหมาะสม เพราะอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มเพศหลากหลายอย่างผิดเพี้ยนต่อทัศนะของคนในสังคม ทั้งนี้ **อรสา ปานขาว** ได้เห็นว่า จริยธรรมนั้นต้องมองค่านิยมทางสังคมเป็นประการสำคัญ การประเมินค่านิยมส่วนรวม เนื่องจากบางสังคมอาจเห็นว่าไม่ผิดจริยธรรมกับการประเมินค่านิยมส่วนตัวซึ่งอาจเป็นเรื่องที่แย้งย้อนในจิตใจคนในสังคมมีวัฒนธรรมย่อยที่หลากหลายซึ่งคนต่างกลุ่มก็มีมุมมองเกี่ยวกับหลักจริยธรรมแตกต่างกัน บทบาทสื่อในฐานะภาพยนตร์ต้องสร้างการตื่นรู้ให้คนในสังคม ขณะที่มุมมองเพศหลากหลายมองเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต่อความรู้สึก ทั้งนี้จริยธรรมเป็นเรื่องภายในตัวตนที่ขึ้นอยู่กับมุมมองของใครในการตัดสิน **โกสุม โอมพรนุวัฒน์** ยังเชื่อว่าภาพรวมของเพศหลากหลายได้ถูกนำเสนอให้เป็นผู้นำในเรื่องเพศ เป็นตัวตลก ภาพยนตร์ในปัจจุบันเริ่มมีความพยายามเสนอบทบาทของเพศกลุ่มนี้ให้มีความแตกต่างจากที่ผ่านมาแต่ภาพยนตร์ยังคงต้องผลิตภาพยนตร์ตามกระแสความต้องการของตลาด ทำให้การให้น้ำหนักในเรื่องจริยธรรมอาจยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้ หากจะพัฒนาจริยธรรมของภาพยนตร์ต้องสร้างจิตใต้สำนึกให้นับตั้งแต่เริ่มศึกษาในศาสตร์ดังกล่าว ขณะเดียวกันปัจจุบันเพศหลากหลายก็ต้องมีความชัดเจนทั้งในแง่ระบบคิด และวัฒนธรรมทางเพศสภาพของตน ซึ่งจะช่วยในการสร้างพื้นที่ยืนที่แข็งแกร่งให้รอดพ้นจากความรู้สึกถูกละเมิดความเป็นตัวตน

ในขณะที่มุมมองของ **นักวิชาชีพด้านภาพยนตร์ได้พยายามอธิบายถึงการให้น้ำหนักทางการตลาด** อย่างเช่น **ธัญญ์วาริน สุขะพิสิษฐ์** เห็นว่า หากพิจารณามุมมองเชิงจริยธรรมก็ต้องพิจารณาการอยู่รอดทางธุรกิจไปพร้อมกัน แต่ก็ยอมรับว่าภาพยนตร์ทำหน้าที่สื่อสารให้คนเข้าใจสังคม แต่ปัจจุบันคนในสังคมสามารถนำเสนอตัวตนได้หลากหลายช่องทาง คนในสังคมไม่ได้ถูกยึดเยียดได้เฉกเช่นแต่ก่อน ภาพยนตร์ในการนำเสนอเพศหลากหลายไม่มีพลังมากพอจะขึ้นนำคนในสังคม และ **ก้องเกียรติ โขมศิริ** ในเชิงจริยธรรมนั้นเป็นเรื่องอ่อนไหวขึ้นอยู่กับมุมมอง หากมองเป็นการช่วยให้เกิดการหลบหนีจากโลกความจริงหรือให้แง่คิดที่ก่อให้เกิดปัญญา หากผู้ผลิตให้ความสำคัญกับการผลิตในรูปแบบเดียวนำเสนอเพียงเพื่อผลการตลาดเกินไปคงไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาในวิชาชีพภาพยนตร์ แต่ขณะเดียวกันหากมีผู้บริโภคต่อเนื่องก็ยากต่อการจะปฏิรูปสื่อภาพยนตร์ การผลิตภาพยนตร์เพื่อมุ่งสร้างผลกำไรสูงสุด ก็การผลิตภาพยนตร์เพื่อสะท้อนความจริงบางประการทางสังคม

ผู้ศึกษาได้ข้อสรุปว่า เพศหลากหลายที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์ไทยทำให้เราส่องมองถึงความหมายทางวัฒนธรรมเพศสภาพที่ยังคงต้องการสิทธิความเสมอภาค สิทธิมนุษยชน และเสรีภาพการแสดงความเป็นตัวตนเช่นเดียวกับเพศที่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม กระบวนการสื่อความหมายในภาพยนตร์ไทยต้องระลึกถึงจริยธรรมการสื่อสารและวัฒนธรรมทางเพศสภาพของคนกลุ่มคนเพศหลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาสื่อภาพยนตร์ไทยได้นำเสนอความเท่าเทียมกันในกลุ่มคน ชนชั้นที่ยังถูกแยกด้วยเส้นแบ่งเขตทางวัฒนธรรมกระแสหลักจนกลายเป็นความเสมอภาคในการอยู่ร่วมกันอย่างยอมรับความเป็นวัฒนธรรมร่วมชาติ ดังที่ (กำจร หลุยยะพงศ์ และสมสุข หินวิมาน, 2551, หน้า 1-5) ภาพยนตร์เป็นเสมือน "ภาพสะท้อนของสังคม" นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงมิติด้านพลังที่ภาพยนตร์ ส่งผลต่อผู้ชมโดยการสำรวจพฤติกรรมและความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อภาพยนตร์ไทย

ข้อค้นพบที่สำคัญ

หลักจริยธรรมของนักสื่อสารมวลชน ใน **แง่กฎหมาย** การรองรับความผิดก็อาจเป็นในส่วนของกระบวนการตัดสินทางกฎหมาย ขณะที่ **แง่ของจริยธรรม** เป็นความผิดที่ไม่มีบทลงโทษแต่ให้ผลกระทบต่อบุคคลมากกว่าการลงโทษทางกฎหมาย นั่นคือ การถูกลงโทษด้วยการเสื่อมศรัทธาจากผู้ชมภาพยนตร์และสังคม ซึ่งถือเป็นเรื่องใหญ่ที่ผู้ผลิตภาพยนตร์ต้องพึงระวังในความผิดด้านนี้เป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

จัดการรณรงค์แก้ไขความเข้าใจผิดและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการผลิตภาพของเพศที่หลากหลายในสื่อภาพยนตร์ ปลูกฝังเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมในระดับของผู้ศึกษาวิชาภาพยนตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้องนับตั้งแต่ระดับปริญญาบัณฑิต กระทั่งถึงบัณฑิตศึกษา จัดตั้งองค์กรเฉพาะในวิชาชีพภาพยนตร์ ซึ่งมีบทบาทในการควบคุม ส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม ไม่ควรนำเสนอภาพ บทพูด (Dialogue) ที่สื่อแสดงน้ำเสียงและท่าทีที่แสดงที่ดูกลุ่มเพศหลากหลายอย่างแปลกประหลาด เช่นหากเป็น “ผู้ชายสวย” ก็ไม่ควรพูดว่า “ไม่น่าเชื่อว่าผู้ชายจะสวยกว่าผู้หญิง” เป็นต้น นอกจากนี้ ภาพยนตร์ไม่ควรเอารสนิยมทางเพศของตนมาตัดสิน หรือให้คุณค่าต่อคนข้ามเพศ เช่นคำพูดที่ว่า “ผู้ชายแท้ไม่มีอารมณ์กับผู้ชายที่สวยหรือกะเทยหรือ” อย่างไรก็ตาม กรณีที่สื่อมวลชนนำเสนอเรื่องคนข้ามเพศควรเป็นไปอย่างเคารพและมีความเข้าใจในฐานะมนุษย์คนหนึ่งที่จะมุ่งสร้างการยอมรับและการเปลี่ยนแปลงสังคมให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น และแสดงให้เห็นถึงความเป็นมืออาชีพในการทำงานอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กำจร หลุยยะพงศ์ และสมสุข หินวิมาน. (2552). *หลงรักสับสนในหนังไทย: ภาพยนตร์ไทยในรอบสามทศวรรษ (พ.ศ.2520-2547) กรณีศึกษาตระกูลหนังผี หนังรักและหนังยุคหลังสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สยาม.
- จิรวรา อุษยากุล. (2536). *การสร้างภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2532-2535*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรินทร์ ภาตราไชยอนันต์. (2550). *ภาพตัวแทนผีผู้หญิงในละครโทรทัศน์*. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัทมวดี จารูว และอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2550). *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาสินี พิพิธกุล. (2544). *ผู้หญิงกับเทคโนโลยีข่าวสาร: แนวทฤษฎีและข้อเสนอแนะ*. ใน สตรีศึกษา 2 โครงการหนังสือเล่มผู้หญิงกับประเด็นต่างๆ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ.
- สมสุข หินวิมาน. (2548). *แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน*. ใน ปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Mc Quail, Dennis. (2005). *Mass Communication Theory*. London : Sage.
- Foucault, M. (1979). *The juridical apparatus*. In W. Connolly (Ed.), *Legitimacy and the state*. Oxford: Basil Blackwall.